

LA REBOTIGA

La bala en el cervell de la 'hacker' més famosa

Lisbeth Salander no és morta: té una bala al cervell; però, tot i així, la hacker més famosa del gènere negre tindrà forces per ajudar el periodista Mikel Blomkvist en el seu darrer article de denúncia. I és que Lisbeth té molt d'aquestes guerrerres que, com Semiramis de Ninive i Boadicea, no s'han diferenciat en res a la batalla dels homes... Així ho explica Stieg Larsson en l'inici de la tercera entrega del darrer gran fenomen literari. 150.000 exemplars venuts en català dels dos primers títols així ho demostren.

La reina al palau dels corrents d'aire. Stieg Larsson. Traducció: P. J. Hernández. 847 pàgs. 22,50 euros

Una entrevista sobre art que va portar molta cua

El desembre de 1926, Sebastià Gasch entrevistava a la Sala Parés al pintor Josep de Togores. El diàleg va ser recollit al diari *La Publicitat*. Al cap d'un any i mig, el mateix rotatiu va publicar una altra entrevista tant o més coneguda, *Una conversa amb Joan Miró*, que va realitzar Francesc Trabal. Malgrat el temps entre ambdues declaracions, la segona venia a respondre la primera i va acabar provocant l'enemistat entre Miró i Togores. Les causes, diverses i complexes com explica Josep Casamartina en el pròleg, podrien passar perquè Togores va tenir com a marxant el mític Kahnweiler, que va rebutjar Miró.

Una conversa amb Josep de Togores. Sebastià Gasch. Fundació La Mirada. 63 pàgs. 7 euros

Dos cops amiatat, amor i traïció a l'Afganistan

L'Afganistan castigat des de 1975 per les guerres i la misèria moral del règim talibà és el context de les dues primeres novel·les del jove metge afgà Khaled Hosseini, de les quals ha venut 15 milions d'exemplars i que ara apareixen en butxaca en català. A banda de l'escenari, l'amistat i l'absència d'ella és el que fa de nexa entre les dues. A *El caçador d'estels* (2003), el nen Amir no dubta a traïr els seus fins llavors inseparable amic Hassan per guanyar un campionat d'estels. Un fet que no s'esborrarà mai. A *Mills sols esplèndids*, Mariam i Laila, condemnades a no entendre's, acabaran trabant una relació que els permetrà sobreviure en les pitjors circumstàncies.

El caçador d'estels i Mills sols esplèndids. Khaled Hosseini. Traduccions: Marta Salvadó / Batriu Caja. Debolsillo-Amsterdam. 356 / 366 pàgs. 8,95 euros

La fe perduda d'un capellà rus

Si un es posa cegament en mans de Déu és possible que acabi anant per allà on de ben segur no hauria de ser? Això és el que li passa al reverend Basilí Fiveiski, que es veurà embolicat en un seguit de desgràcies que li fan dubtar absolutament de la seva fe i deixar-se arrossegar per un cruel destí que ell en part s'acaba prenent com un merescut càstig. Però, de què? Com pot permetre tot això el Senyor? El conflicte entre vida, raó i fe és el subtil joc que va proposar el 1903 un dels pares de l'expressionisme rus (i molt influent en l'alemany), antisarista però també antibolxevic.

La vida del reverend Basilí Fiveiski. Leonid Andréiev. Traducció: B. Marcoff i Pau Cirera. Ensiola. 142 pàgs. 15 euros

COLL I PUNYS

Palladio

NARCÍS COMADIRA

D'uen que Carles Riba es preguntava com podia ser bo Beethoven si agradava a tanta gent. És com si el consens universal rebaixés d'alguna manera els mèrits d'una persona o d'una obra. És clar que sempre hi ha elitistes, en aquest món, i segurament sempre n'hi haurà. Però la veritat la va formular Keats ja fa molts anys quan va escriure *A think of beauty is a joy for ever*, és a dir, una cosa bella proporciona una alegria perdurable, traduït lliurement. Aquest vers em va venir al cap quan veia la magnífica exposició que Caixaforum dedica a Andrea Palladio, quan contemplava aquells meravellosos dibuixos i recordava la primera vegada que vaig ser a Vicenza i vaig veure alguns edificis en la seva rotunda presència real i, després, algunes de les *ville* escampades pel Veneto.

La sensació primera que produeix Palladio —parlo per mi, és clar— és l'alegria. I segurament per això se'm va

Lletres

El dolor es transforma en una interpel·lació sobre els absurds de l'existència i el remordiment. / PAULA VILAR

La sort dels riscos

LLUÍS MUNTADA

Camins particulars

Lluís Freixas

Accent Editorial

135 pàgines. 15,50 euros

Hi ha singladures literàries en què les antigues conquestes d'un autor prefiguren els seus futurs reptes. *Camins particulars*, de Lluís Freixas (Cassà de la Selva, 1964) representa un punt d'inflexió en la trajectòria d'aquest escriptor. Tot i que els riscos que entranya una obra és potser una superestímul de la crítica literària o un codi ocult en el desplegament de les potències d'un autor, és interessant precisar que *Camins particulars* comportava la superació d'una sèrie de reptes. Després de dos magnífics llibres de poemes, *L'epifania de les cisternes* i *La confederació de les ànimes*, Freixas abordava els riscos d'abandonar la poesia i d'endinsar-se en el gènere narratiu, un procés gens fàcil, que ha gestat obres molt amenerades que, en detriment del ritme i del caràcter tel·lúric de la prosa, sucumbien a una sensorialitat i subjectivitat embafadores.

Aquesta dificultat l'autor l'ha resolt amb un llenguatge operatiu, sense estridències, molt plàstic, capaç d'alternar l'exuberància amb la claredat i

d'equilibrar fragments de reflexió densa amb períodes més lleugers. Les inclinacions poètiques, que hi són, existeixen però intensificaran algun punt de l'argument, com succeeix al relat *La treva*, on a través de la "difícil versificació que exigeix la prosa" (Stevenson) el narrador explica d'aquesta manera la transició entre dues èpoques: "El pòsit tènue del record és només un miratge d'aquells instants que van ser feliços; o que la inexactitud de la memòria ens fa pensar que van ser feliços, perquè n'embelleix les faccions com el pinzell falsari d'un retratista d'encàrrec".

En segon lloc, Freixas abordava el risc de no haver publicat des de fa una dècada. Per tant: calia evitar la precipitació i l'ansia de mostrar-se sublim tot exposant recremats processos de reescriptura. L'autor esquivava aquest obstacle amb un llenguatge concís, que domina amb mestria els *tempos* de la narrativa. I en tercer lloc, *Camins particulars* és el llibre d'un narrador que ha llegit i que té molta consciència literària. Aquesta lloable condició, si no és dominada, també significa un perill: el d'anclar en el mer palimpsest, transformar-se en una rèplica dels escriptors admirats. Per bé

que Borges, Kafka o Faulkner transiten les pàgines de *Camins particulars*, aquests relats mostren una recerca expressiva pròpia, concretada tant en un estil impressionista com en els punts nodals del llibre: la narració de la malaltia i el dolor.

Governats per la veu d'un protagonista que expressen la necessitat de la possessió literària, com si la vida no culminés plenament fins que no és transformada en matèria narrativa, el lector de *Camins particulars* percebrà que la reiteració d'un llibre de Steinbeck pot ser una premonició de la mort (*L'espera*); que en el conte homònim, el dietari d'un alcohòlic enumera les preguntes cabdals de tota existència humana; que a *Una història verídica*, la descripció realista d'una mort va ingressant a poc a poc en el fantàstic; o que a *La treva*, el son d'una malalta obre un espai narratiu on el món decreix i el patiment queda intercalat entre dos parèntesis. El dolor adquireix volum moral i es transforma en una interpel·lació sobre els absurds de l'existència i el remordiment.

Comparable a *Com a casa*, de Joan Casas, *Camins particulars* és un llibre escrit amb una veu genuïna, renovadora, gens gregària.

acudir el vers de Keats. Una alegria que sorgeix de la perfecció serena, de l'harmonia d'unes proporcions matemàtiques, de la naturalitat de la implantació dels edificis. No es pot pas dir, això, de tots els edificis, ben al contrari. Hi ha edificis de gran qualitat, fins i tot de primera magnitud, que no comuniquen precisament alegria. Comuniquen grandesa, poder, misteri, sacralitat, sorpresa, admiració, però no pas alegria, no pas l'alegria natural, una mica pagesa, tranquil·la, carnal, de Palladio.

Quan vaig entrar a l'exposició, no em pensava que rebria una emoció estètica tan forta. Però la bellesa impli-

ta en els dibuixos de l'arquitecte, en les imatges fotogràfiques dels edificis, en les maquetes, va desplegar les seves arts d'encantament i va saber suscitar aquelles primeres impressions de la joventut, aquella esgarrifança inoblidable que em va recórrer l'espinada la primera vegada que vaig tenir al davant la Basilica de Vicenza, aquella seqüència incomparable de serlianes que, diferents de mida, donen la sensació de perfecta regularitat, aquella pedra ben tallada, aquells espais d'ombra darrere les galeries, aquell ritme tranquil, espontani i sofisticat.

Potser la naturalitat de Palladio quan projecta i construeix surt del seu domini de l'ofici. Va ser picapedrer, de jove. Però la perfecció artística no en té prou amb l'ofici, necessita la idea. I Palladio va estudiar a fons l'arquitectura clàssica perquè va viure i va construir en una època gloriosa en què, recuperada la dignitat de l'home després dels terrors medievals i la seva excessiva càrrega de culpa, la idea era restaurar el món dels clàssics, la vida clàssica. La vida lligada al món natural amb l'acceptació d'aquest món, i amb una acceptació carregada de pietas. La perfecció pal·ladiana em temo que procedeix d'aquí, la felicitat pal·ladiana i l'alegria, també. Són les idees les que donen contingut a la matèria, i aquesta forma interior és la que es manifesta en allò que ens pensem que només és extern i material. El *disegno* pal·ladia és l'eclosió d'una enorme força interna.